

Statens bokföringsnämnd nr 4/4.9.1995

Statens bokföringsnämnds utlåtande om en ansökan i vilken Statskontoret/Projektet för revidering av statens bokföring har begärt ett utlåtande om fastställande av den nationalegendom som hör till statens ämbetsverk och inrättningar samt till statens fonder utanför budgeten samt om hur den skall behandlas och värderas i tillgångsrapporten.

Statskontoret styr verkställandet av revideringen av statens bokföring och den inventering av statens tillgångar och kapital som verkställs i första skedet. I samband med inventeringen uppgörs de tillgångs- och kapitalrapporter för de enskilda räkenskapsverken. Rapporterna fungerar som grund för den ingående balans som fastställs senare. Statskontoret/Projektet för revidering av statens bokföring har begärt utlåtande om fastställande av den nationalegendom som hör till statens ämbetsverk och inrättningar samt till statens fonder utanför budgeten samt om hur den skall behandlas och värderas i tillgångsrapporterna över situationen den 31 december 1995.

Motiveringar till utlåtandet

Staten har rikligt med sådan egendom som har kulturhistoriskt värde och som är skyddad enligt lag, i allmänt rekreativt bruk, i medborgarnas gemensamma bruk eller på något annat motsvarande sätt i allmännyttigt bruk. Nyttjandet av denna egendom är ofta väsentligt begränsat genom författningar, beslut som grundar sig på författningar eller genom avtal. Begränsningarna kan gälla försäljning av egendomen, ekonomisk exploatering samt skyldighet att bevara och underhålla egendomen också i sådana fall när det inte är ekonomiskt lönsamt att besitta egendomen. Denna typ av statsegendom brukar kallas för nationalegendom.

Till nationalegendom räknas alltså i regel sådan egendom som utgör kultur- och naturarv, egendom i medborgarnas gemensamma bruk eller egendom på något annat motsvarande sätt i allmännyttigt bruk. Kulturarv är till exempel museiföremål, konstverk samt kulturhistoriskt värdefulla byggnader och fastigheter. Naturarv är till exempel national- och naturparker samt enskilda skyddsobjekt. Medborgarnas gemensamma egendom är till exempel landsvägar och vattenleder. Egendom i allmännyttigt bruk är till exempel dammar som byggts för att förhindra skador eller för att förbättra miljön.

Bokföringslagen känner inte till nationalegendom eller motsvarande begrepp. Enligt bokföringslagen är anläggningstillgångar föremål, rättigheter, som särskilt för sig kan överlåtas, och andra nyttigheter, vilka avsetts ge avkastning under flera än en räkenskapsperiod. Nyttigheter som motsvarar nationalegendom upptas hos företagen antingen som anläggningstillgångar eller så har deras anskaffningsutgift bokförts som kostnad för anskaffningsräkenskapsperioden.

I Statskontorets anvisning om inventering av egendom (16.6.1995) har begreppet anläggningstillgångar utvidgats jämfört med begreppet i bokföringslagen. Enligt anvisningarna är anläggningstillgångar föremål, rättigheter, som särskilt för sig kan överlåtas, och andra nyttigheter, vilkas verkningstid som produktionsfaktorer sträcker

sig över flera än ett finansår eller som avses ge avkastning under flera än ett finansår. Syftet med funktionen som produktionsfaktor skall vara produktion av samhällelig nytta.

Statens bokföringsnämnd har vid beredningen av utlåtandet indelat tillgångarna som nämns i ansökningsen i två delar enligt följande:

1. I syftet med besittning av statsegendom som utgör kultur- och naturarv betonas bevarandet och tryggheten av egendomen i stället för egendomens funktion som produktionsfaktor som ger avkastning. Därför passar kultur- och naturarv dåligt in i definitionen av anläggningstillgångar, enligt vilken avsikten att ge avkastning eller nytta är ett dominant drag. Det är motiverat att enligt ansökningsen behandla kultur- och naturarv som nationalegendom.
2. Syftet med tillgångar som är i medborgarnas gemensamma bruk eller utgör allmännyttig statlig egendom är i regel att vara till nytta för medborgarna. Det sker vanligen i samband med verksamheten inom någon statlig enhet eller produktion av prestationer. Därför passar tillgångar som är i medborgarnas gemensamma bruk eller utgör allmännyttig statlig egendom väl in i definitionen av anläggningstillgångar, enligt vilken avsikten att ge avkastning eller nytta är ett dominant drag. Det är därför motiverat att avvika från ansökan behandla tillgångar som är i medborgarnas gemensamma bruk eller utgör allmännyttig statlig egendom som anläggningstillgångar.

Statens bokföringsnämnd är alltså avvika från ansökan av den åsikten att det är motiverat att behandla tillgångar som är i medborgarnas gemensamma användning eller allmännyttig statlig egendom som anläggningstillgångar och endast kultur- och naturarv som nationalegendom.

Värderingen av nationalegendom i samband med uppgörandet av tillgångsrapporten är i de flesta fall svårt och informationsvärdet av värderingen ofta litet.

I vissa fall kan nationalegendom jämföras med anläggningstillgångar. Så är till exempel fallet när skyddade byggnader används som kontorslokaler för ämbetsverk. I detta fall deltar nationalegendomen i ämbetsverkets egentliga verksamhet som produktionsfaktor och ersätter i denna användning motsvarande anläggningstillgångar.

Statens bokföringsnämnds utlåtande

Statens bokföringsnämnd anser att i tillgångsrapporten över situationen den 31 december 1995 skall statlig egendom som utgör kultur- och naturarv upptas som nationalegendom. Däremot skall egendom som är i medborgarnas gemensamma bruk eller utgör allmännyttig statlig egendom upptas som anläggningstillgångar.

Som nationalegendom skall upptas:

- av fast egendom
 - 1) national- och naturparker samt motsvarande områden,
 - 2) byggnader och särskilda objekt som skyddas enligt byggnadslagen och byggnadsskyddslagen,
 - 3) byggnader som skyddas av förordningen om skydd för staten tillhöriga byggnader,

- 4) byggnader som skyddas genom planläggning och deras direkta bebyggda omgivning samt områden som skyddas genom planläggning,
- 5) övergivna borgar, borgbackar, befästningar, ruiner av kyrkor, kapell, kloster och andra märkliga byggnader som skyddas enligt lagen om fornminnen,
- 6) före 1917 byggda kyrkor som skyddas enligt kyrkolagen samt statsägda kyrkor som byggts senare,
- 7) fasta fornlämningar och vrak som skyddas enligt lagen om fornminnen samt

- lös egendom

- 1) museiföremål som museisamlingar,
- 2) myndigheters handlingar som riksarkivet har bestämt att skall förvaras varaktigt samt privata handlingar som ägs av arkivväsendet,
- 3) konstverk som skaffats till staten
- 4) filmarkivets samlingar
- 5) andra kulturhistoriskt värdefulla föremål som är äldre än 50 år samt
- 6) annan motsvarande egendom.

Statens bokföringsnämnd anser att nationalegendom i regel skall upptas i tillgångsrapporten över situationen den 31 december 1995 så att den inventeras på samma sätt som anläggningstillgångar men utan att den värderas. Om denna nationalegendom ges en utredning i bilagan till tillgångsrapporten.

Ett undantag från huvudregeln utgör sådan nationalegendom som används eller kan användas som kontorslokaler. En sådan nationalegendom värderas som motsvarande anläggningstillgångar.

Ordförande

Tapio Leskinen

Sekreterare

Seppo Kivelä